

VÁNALIG RÚSDREKKASØLA

Úrvalið hjá Rúsdrekkasølu Landsins er verri enn í rúsunum á Svalbard, sigur Arne Renold

Savnsmynd

inn soleðis, at tey kunnu hava eitt útboð, sum eisini endurspeglar vínmentanina hjá ymsu londunum.

– Eitt dømi er Týskland.

Eg sá bara fimm týsk vín í yvirlitinum hjá Rúsdrekkasølu Landsins, og tað vóru als ikki vín, ið eru umboðandi fyri Týskland. Kravið er heldur ikki, at tað skulu vera dýr vín, men tey biligu kunnu eisini hava góðan kvalitet, sigur Arne Renold.

Hann sigur víðari, at Rúsan eftir øllum at døma bara keypir tey vín, sum selja. Har verður als ikki hugsað um tey, sum eru vínáhugað, tey, sum leita eftir góðsku. Tað eru nógvir smáir vínframleiðarar í Evropa, sum framleiða bilig vín við høgari góðsku.

– Men so at siga einki av hesum er at fáa í Rúsunum. Har eru bara stórir kommersiellir framleiðarar at síggja, sigur hann.

– Um eg var innkeypari í Føroyum, so hevði eg í øllum førum keypt eina biliga Riesling frá einum góðskufamleiðara. Hana kanst tú fáa fyri 100 krónur í Rúsunum. Men slíkt er púrusta valt frá, og tað haldi eg er trist, sigur Arne Renold.

ES broytti einkarsølurnar

Eitt er vánaliga úrvalið, vit hava. Men sambært Arne Renold, so er sjálf skipanin tann stóri trupulleikin. Ikki tað, at vit hava eina einkarsølu, men at vit hava ta vánaligastu einkarsøluna í Norðurlondum.

Vit hava fimm einkarsølur í Norðurlondum: Ísland, Noreg, Finnland, Svøríki og Føroyar hava skipanir við einkarsølu, meðan Danmark og Grønland hava fría rúsdrekkasølu.

Men tað er ikki tað, sum er trupulleiki, sambært Arne Renold.

– Rúsdrekkasølurnar í Norðurlondum tosa javnan saman. Tá føroyska einkarsølan varð sett á stovn fyri 20 árum síðani varð tað gjørt eftir sama leisti, sum í hinum fyra londunum. Men allar hesa fyra einkarsølunar hava broytt seg seinastu 20 árini frá at vera totalt monopol bæði við sølu og innflutningi, til bara at vera sølumonopol, vísir Arne Renold á.

Har eru framleiðslu- og innflutningseinkarrættur tikin av. Orsøkin til tað eru krøv frá ES, sum Svøríki og Finnlandi máttu fylgja, tá tey í 1994 gjørdust limir í ES, og EBS avtalan við ES, sum Ísland og Noreg hava undirskrivað.

– Hetta hevur broytt viðurskiptini til tað betra fyri allar partar. Brúkararnir mugu framvegis í einkarsølurnar at keypa, men hotel og matstovuvinnan kann keypa beinleiðis frá innflytarum, sum eisini selja til einkarsølurnar, sigur Arne Renold.

Í Noreg hevur hetta ført til, at einkarsølan í dag bert innflytur millum átta og tíggju prosent av øllum rúsdrekkainnflutninginum.

Rúsan eingi fakfólk

Í Føroyum mugu øll skeinkistøð keypa frá Rúsunum fyri sama prís, sum øll onnur. Úrvalið er einki serligt, og als einki til tað, sum verður nevnt »fine-dining«. Um eitt skeinkistað ynskir eina vøru, sum ikki fæst í Rúsunum, so má hann biðja Rúsunum bestilla vørna heim. Tá skulu danski innflytarin hava sín vinning og so hongur tað als ikki saman.

– Tað er sera løgið, at Rúsdrekkasølan í Føroyum ikki ger tað sama, sum hinar

einkarsølurnar hava gjørt, heldur Arne Renold, sum eisini vísir á ein annan veikleika hjá Rúsdrekkasøluni:

– Tey, sum keypa inn fyri Rúsunum hava als onga útbúgving. Tey hava kanska handilsútbúgving, men onga vínútbúgving. Vín er eitt fak. Tað hevur tikið mær nógvar ár at vinna mær tann førleika, eg havi innan vín í dag. Men tá tað als ikki verður hugsað um tað hjá Rúsdrekkasøluni, so verður skilið har eftir, og tað er ein orsøk til, at støðan er so ring, sum hon er, heldur hann.

Úrvalið verri enn á Svalbard

Sum dømi um, hvussu ein lítill einkarsøla kann gera, vísir Arne Renold á rúsdrekkasøluna á Svalbard.

Í Longyearbýnum búa 2.400 fólk, og har hava tey eina einkarsølu. Men har er úrvalið munandi betri enn í Føroyum, sigur hann.

Orsøkin til tess er, at tey hava gjørt eina deild undir norsku rúsdrekkasøluni. Á Svalbard eitur einkarsølan Nordpol. Tey kunnu sum partur av norsku einkarsøluni trekkja upp á alt tað, sum norska einkarsølan hevur at bjóða.

– Eg vil siga, at um eg hevði verið føroyskur politikari – ella havt ábyrgd av Rúsdrekkasølu Landsins, so hevði eg hildið tað verið eitt gott hugskot at gjørt eitt samstarv við onkra av teimum norðurlendsku einkarsølunum – eitt nú ta norsku, sum er nógvar tann besta, sigur Arne Renold.

Hann sigur, at broytingin hevði verið, at onnur eisini høvdu kunna innflutt rúsdrekka og selt til loyvis-havarar og Rúsdrekkasølu Landsins.

Fíggjarligar bindingar avmarka úrvalið

Allan Skaalum, stjóri í Rúsunum, er ikki treyta-leyst samdur í at Rúsan er so vánalig, sum norsk vínfrøðingurin vil vera við.

– Hetta er hansara meining, men onnur, sum eisini eru køn í vini, halda, at vit gera eitt gott arbeiði, tá ið hugsað verður um, at vit hava ein marknað, sum ikki er frægari enn Roskilde.

Allan Skaalum staðfestir, at sjálvandi høvdu tey viljað havt fleiri sløg á hillini og tey kundu eisini hugsa sær at hava starvsfólk, sum vóru betri útbúgvir.

Men at tey onga útbúgving hava, er ikki rætt. Tey, sum keypa inn fyri okkum eru rættiliga køn í vini og tey hava eisini ógvuliga drúgvar royndir.

Hinvegin hevur Rúsan eisini nakrar fíggjarligar bindingar, sum hava tað til avleiðing, at virksemd má avmarkast.

– Vit eru ein ógvuliga lítill marknaður og eg vil halda, at hevði tú havt eina Rúsu í einum lítlum býi í Noregi, hevði úrvalið helst verið eitt sindur verri enn vit hava.

Men tær fíggjarligu

avmarkingar, vit hava, elva til, at tað er avmarkað, hvussu nógv pening vit kunnu binda í eina goymslu.

– Tí ber rætt og slætt ikki til at hava vín á hillini, sum ógvuliga lítill eftirspurningur er eftir.

– Einkarsølan í Noregi hevur fleiri túsund sløg av vini, men tað er heilt ómøguligt hjá okkum, tí vit eru so smá.

– Er talan um serlig sløg av vini, ber altíð til hjá viðskiftafólki at biðja okkum útvega tað, men tað má so vera í teimum kassum, selur vínið í.

– Vit hava eisini stór viðskiftafólk, vit bíleggja serligt vín fyri og sum vit so hava á goymslu teirra vegna, men sum annars er ikki er til sølu, sigur Allan Skaalum.

Hann leggur afturat, at hesi seinastu árini er úrvalið hjá Rúsunum munandi batnað, so tað gongur rætta vegin.

– Men avleiðingin er so tann, at tað eru ávís sløg, vit ikki sleppa av við, sigur Allan Skaalum.

Tit eiga eisini at broyta einkarsøluna

Arne Reold kennir sjálvandi Føroyar frá fólkaskúlanum, men hevur ongantíð hugsað meira um tað. Ikki fyrr enn hann hitti Bent Kristensen, sum hevur gjørt Den Danske Spise-guide. Hann var sera hugtikin, eftir at hava vitjað í Føroyum.

– So hitti eg Johannes Jensen, stjóra á Hotel Føroyum á eini messu, og hann hevur so lokkað meg hendanvegin. Tit hava eitt fantastiskt land, sum kann

mennast nógvar innan fyri ferðavinnu. Men tá krevst tað eisini, at tit menna tykkum innan tað, sum eitur »fine-dining«, og tað krevur aftur, at tit gera broytingar í einkarsøluni. Tykkum nýtist ikki at broyta prinsippið um einkarsølu, men arbeiðsháttin.

Tá hini fyra norðurlendsku monopolini hava ment seg við fleiri innflytarum, sá átti Føroyar eisin at fylgt við.

eirikur@sosialurin.fo

eirikur@sosialurin.fo